

Europees Economisch en Sociaal Comité

INT/566
**Rechterlijke bevoegdheid in
burgerlijke en handelszaken**

Brussel, 6 mei 2011

ADVIES

van het Europees Economisch en Sociaal Comité
over het

**Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de
rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke
en handelszaken**

COM(2010) 748 definitief/2 - 2010/0353 (COD)

Rapporteur: **de heer HERNÁNDEZ BATALLER**

De Raad heeft op 9 februari 2010 besloten het Europees Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig de artikelen 67, lid 4, en 81, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te raadplegen over het

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken

COM(2010) 748 definitief/2 - 2010/0353 (COD).

Op 15 februari 2011 heeft het bureau van het Comité de gespecialiseerde afdeling Interne markt, productie en consumptie met de voorbereidende werkzaamheden belast.

Tijdens zijn op 4. en 5 mei 2011 gehouden 471e zitting (vergadering van 5 mei 2011) heeft het Comité wegens de urgentie van de werkzaamheden de heer HERNANDEZ BATALLER als algemeen rapporteur aangewezen en onderstaand advies uitgebracht, dat met 162 stemmen vóór , 1 tegen, bij 2 onthoudingen, werd goedgekeurd.

*

* *

1. Conclusies en aanbevelingen

- 1.1 Het Comité steunt het Commissievoorstel dat ertoe kan bijdragen dat de bescherming door de rechter wordt verhoogd omdat juridische obstakels worden geëlimineerd, hetgeen er het leven van de burgers en bedrijven gemakkelijker op maakt.
- 1.2 De Commissie wordt verzocht door te gaan met het opheffen van juridische belemmeringen binnen de Unie om tot een echte gerechtelijke ruimte te komen en daarbij rekening te houden met de opmerkingen die het Comité ter zake in eerdere adviezen heeft gemaakt.

2. Inleiding

- 2.1 Verordening 44/2001 is sinds 1 maart 2002 in de plaats getreden van het Verdrag van Brussel en vervangt, meer in het algemeen, ook alle bilaterale regelingen die de lidstaten op dit gebied hebben gesloten. Deze Verordening "Brussel I" is momenteel de belangrijkste regeling in de Unie voor de rechterlijke samenwerking in burgerlijke zaken.
- 2.2 In wezen komt het erop neer dat Verordening 44/2001 het mogelijk maakt dat onder bepaalde voorwaarden een in lidstaat A gevestigde natuurlijke of rechtspersoon die in een

grensoverschrijdend geding betrokken is, kan worden gedagvaard voor de rechter van lidstaat B, waarbij wordt uitgegaan van het "meest verwante aanknopingspunt".

- 2.2.1 Verder bevat artikel 5 van de Verordening een regeling voor verbintenissen uit overeenkomst, met name betreffende koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, krachtens dewelke een bedrijf kan worden gedagvaard in de lidstaat waar de zaken geleverd werden of geleverd hadden moeten worden.
- 2.2.2 Dat artikel bestrijkt goeddeels het werkingsgebied van de nieuwe regel (contractuele en wettelijke aansprakelijkheid, vorderingen tot schadevergoeding of teruggave, exploitatie van filialen en agentschappen, enz.).
- 2.2.3 De gehele afdeling 3 van de Verordening is gewijd aan de bevoegdheid in verzekeringszaken en bevat de regel dat verzekeringsnemer verzekeraar voor de rechter van zijn woonplaats kan oproepen, ook al is laatstgenoemde in een andere lidstaat gevestigd. Als daarentegen verzekeraar verzekeringsnemer, verzekerde of begunstigde in rechte wil betrekken, dan zal hij zich tot de rechter van de woonplaats van gedaagde moeten wenden.
- 2.3 De Verordening bestaat in wezen uit een reeks expliciete bevoegdheidstoewijzingen die uit beschermingsoverwegingen veelal voor bepaalde overeenkomsten zijn geschreven (consumentencontracten, individuele arbeidsovereenkomsten). De traditionele competentieregelingen blijven echter van kracht voor geschillen inzake onroerend goed, ontbinding van rechtspersonen, inschrijvingen in registers en tenuitvoerlegging van gerechtelijke beslissingen.
- 2.4 Verder bevat de Verordening, naast twee lijvige afdelingen betreffende de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en de erkenning van in een andere lidstaat afgegeven publieke documenten, overgangs- en slotbepalingen waarin vooral wordt ingegaan op de verhouding tussen dit nieuwe instrument voor gerechtelijke samenwerking en andere, meer specifieke akkoorden waartoe iedere lidstaat kan toetreden.
- 2.5 De Commissie keurde op 21 april 2009 een verslag goed over de uitvoering van de Verordening, alsook een groenboek waarover het Comité reeds een advies¹ heeft uitgebracht en waarin het zich achter verscheidene hervormingsvoorstellen van de Commissie schaarde.

3. Het voorstel voor een verordening

- 3.1 De algemene doelstelling van de herziening is de Europese rechtsruimte verder te ontwikkelen door de resterende belemmeringen voor het vrije verkeer van rechterlijke beslissingen weg te nemen conform het beginsel van wederzijdse erkenning. In het programma van Stockholm van 2009² heeft de Europese Raad het belang van deze

¹ PB C 255 van 22 september 2010, blz. 48

² Door de Europese Raad goedgekeurd tijdens zijn vergadering van 10 en 11 december 2009.

doelstelling onderstreept. Het voorstel heeft meer bepaald ten doel de grensoverschrijdende geschillenbeslechting en het vrije verkeer van beslissingen in de Europese Unie te vergemakkelijken. De herziening moet er ook toe bijdragen dat het juridische kader dat nodig is voor het herstel van de Europese economie, tot stand wordt gebracht.

3.2 De volgende wijzigingen worden voorgesteld:

- opheffing van de intermediaire procedure voor de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen ("exequatur"). Die blijft echter wel bestaan voor smaadzaken en collectieve schadevergoedingsacties en wordt geflankeerd door verschillende beroepsmogelijkheden om uitzonderlijke gevallen te voorkomen waarin een beslissing van de rechter van lidstaat A niet in lidstaat B zou gelden.
- Het voorstel bevat ook een reeks modelformulieren die de erkenning of de tenuitvoerlegging van in een andere lidstaat gegeven beslissingen na de afschaffing van de exequaturprocedure moeten vergemakkelijken en die kunnen worden gebruikt voor het verzoek om heroverweging in het kader van de procedure ter waarborging van de rechten van verdediging.
- Uitbreiding van de bevoegdheidsregels van de verordening tot geschillen waarbij verweerders uit derde landen zijn betrokken, met inbegrip van een regeling voor situaties waarbij hetzelfde geschil aanhangig is bij een rechter binnen en een buiten de EU. Meer in het bijzonder zal de wijziging ertoe leiden dat de bevoegdheidsregels ter bescherming van consumenten, werknemers en verzekerden ook van toepassing zijn wanneer de verweerder woonplaats heeft buiten de EU.
- forumkeuzeovereenkomsten middels de volgende twee wijzigingen doeltreffender maken:
 - wanneer de partijen een bepaald gerecht of bepaalde gerechten hebben aangewezen om hun geschil te beslechten, beslist het gekozen gerecht, conform het voorstel, bij voorrang over zijn bevoegdheid, ongeacht of het het eerste dan wel het tweede aangezochte gerecht is.
 - Bovendien bevat het voorstel een geharmoniseerde collisieregeling betreffende de materiële geldigheid van forumkeuzeovereenkomsten, zodat op dat gebied een vergelijkbaar resultaat zal worden bereikt ongeacht het aangezochte gerecht.
- de wisselwerking tussen de verordening en arbitrage versterken;
- betere toegang tot de rechter voor bepaalde specifieke geschillen, en
- verduidelijking van de voorwaarden waaronder voorlopige en bewarende maatregelen binnen de EU kunnen circuleren.

4. Algemene opmerkingen

- 4.1 Het Comité kan zich zonder meer vinden in het Commissievoorstel en steunt de goedkeuring van de herschikking van Verordening 44/2001 van de Raad betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (Brussel I).

- 4.2 Uit het voorstel blijkt duidelijk dat het om een initiatief gaat ter verbetering van het functioneren van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, alsmede van de interne markt. Dat kan alleen op supranationaal niveau lukken en in een geglobaliseerde wereld vormt de herziene regeling tevens een deugdelijk rechtsinstrument omdat internationale handelstransacties alsook het oplossen van geschillen waarbij partijen uit derde landen zijn betrokken, zullen worden vergemakkelijkt.
- 4.2.1 Alle voorgestelde nieuwe rechtsmechanismen en de opname in de regeling van een aantal reeds in de Unie toegepaste regels en beginselen vloeien voort uit opgedane transnationale juridische ervaringen die door deskundigen en bevoegde nationale organen in het openbaar aan de Commissie zijn doorgegeven.
- 4.2.2 In lijn hiermee wordt in de breedte het subsidiariteitsbeginsel in acht genomen omdat de lidstaten niet bevoegd zijn om unilateraal bepaalde aspecten van Brussel I te wijzigen (bijv. het exequatur, regels voor bevoegdheid en voor nationale coördinatie van rechtzaken of tussen die processen en arbitrage. Maar de Commissie heeft zeker ook oog voor de zog. "functionele subsidiariteit", die via het Verdrag van Lissabon integraal deel uitmaakt van het beginsel participatiedemocratie van het EU-Verdrag. Het Comité heeft zich reeds positief uitgesproken over veel van de voorstellen die de Commissie nu doet.³
- 4.3 Voorgesteld worden realistische, evenwichtige en soepele technische oplossingen voor de problemen die zich met de toepassing van Brussel I hebben voorgedaan. Het gaat daarbij om de opheffing van de exequaturprocedure (behalve voor smaadzaken en collectieve schadevergoedingsacties), toepassing van de Verordening op zaken waarin gedaagde in derde landen is gevestigd, efficiëntere forumkeuzeovereenkomsten, betere wisselwerking tussen de Verordening en arbitrage, verduidelijking van de voorwaarden waaronder voorlopige en bewarende maatregelen binnen de EU kunnen circuleren: kortom betere toegang tot de rechter en verbetering van een aantal nationale procedures.
- 4.3.1 Er bestaat geen reden voor de uitsluiting van groepsacties bij de opheffing van het exequatur en daarom is de redactie van artikel 37 onbevredigend. Het Comité heeft reeds herhaaldelijk gepleit voor een supranationale regeling van die acties. De Commissie moet eens nadenken over een eventuele wijziging van artikel 6 van Verordening 44/2001 zodat tijdens een proces vorderingen kunnen worden gebundeld. Zulks altijd wanneer de eisen dusdanig nauw verbonden zijn dat het beter is ze samen te behandelen ten einde tegenstrijdige uitspraken te voorkomen.
- 4.3.2 In artikel 37, lid 3, onder a, wordt niet alleen smaad uitgesloten maar ook in een andere lidstaat gegeven gerechtelijke beslissingen betreffende niet-contractuele verbintenissen die voortvloeien uit een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer of persoonlijkheidsrechten. De Commissie zou erover moeten nadenken om die uitsluitingen te beperken want het gaat namelijk om zaken die veelvuldig opduiken in het leven van de burgers.

³ Zie PB C 117 van 26 april 2000, blz. 6.

- 4.3.3 Het Comité wil het denkproces over de voorgestelde juridische mechanismen en procedures verdiepen en beveelt de Commissie daarom het volgende aan.
- 4.3.4 Krachtens artikel 58, lid 3, beslist de rechter "onverwijld" over een verder rechtsmiddel van appellant tegen een uitspraak in beroep over een verklaring van uitvoerbaarheid jegens hem. Dat "onverwijld" moet aan een maximale duur worden gebonden om de justitiabelen ongerechtvaardigde of schadelijke vertragingen te besparen.
- 4.3.5 Hier zou kunnen worden gekozen voor de termijn van artikel 58, lid 2, (90 dagen – beroep tegen een beslissing op het verzoek om een verklaring van uitvoerbaarheid) of een termijn die zich situeert tussen die 90 dagen en de zes weken van artikel 11, lid 3, van Verordening 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 (betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid).
- 4.3.6 Ook zou kunnen worden gedacht aan een nieuwe formulering van het voorgestelde samenwerkingsmechanisme (artikel 31) om de rol van de rechter in de bodemprocedure te versterken en te kwader trouw verrichte handelingen om de procedure te vertragen te voorkomen.
- 4.3.7 Op de rechter in het bodemgeschil en de rechter van een andere lidstaat die om voorlopige of bewarende maatregelen is verzocht, rust namelijk een tamelijk vage coördinatieverplichting die als volgt wordt uitgewerkt: de laatstgenoemde rechter dient bij de eerstgenoemde informatie in over alle relevante omstandigheden van de zaak, zoals de spoedeisendheid van de gevraagde maatregel of de eventuele afwijzing van een soortgelijke maatregel door de rechter in het bodemgeschil. Hier zou kunnen worden toegevoegd dat in dit geval een bevel van de tweede rechter tot voorlopige en bewarende maatregelen een uitzondering vormt of, algemener nog, dat die tweede rechter zich onthoudt en het verzoek doorverwijst naar eerstgenoemde rechter.
- 4.3.8 Dat zou ook volledig stroken met de centrale rol die het Hof van Justitie omwille van snelheid en uitvoering van het beginsel van wederzijdse erkenning toekent aan de rechter die in een bodemgeschil uitspraak doet over de uitlegging van connexe regelingen zoals genoemde Verordening 2201/2003.
- 4.4 Verder moet, vanwege de eventuele schrapping van het exequatur, vooral worden vastgehouden aan de handhaving van de openbare-ordeclausule (artikel 34, lid 1, van Brussel I en artikel 48, lid 1, van het voorstel). Op basis van die bepaling kunnen de gerechtelijke organen van een aangezochte lidstaat weigeren om beslissingen te erkennen die kennelijk met de openbare orde van die lidstaat strijden.
- 4.4.1 Het spreekt voor zich dat de aangezochte rechter hiermee een eigen interpretatie- en toepassingsruimte krijgt. Maar de uitvoering van Brussel I heeft inmiddels geleerd dat

eventuele risico's daarvan door in ieder geval drie juridische limieten worden verzacht: de ter zake door het Hof van Justitie geformuleerde criteria⁴, de dwingende aard van het Handvest van grondrechten van de EU en de uitgebreide rechtspraak van het Hof waarin het nuttig effect van het EU-recht prevaleert boven de notie "openbare orde".

- 4.4.2 Toch wordt de Commissie verzocht om goed op de handelingen van de nationale gerechtelijke instanties te letten. Een en ander ten behoeve van een correcte toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen die betrekking hebben op de rechterlijke bevoegdheid in het licht van de openbare orde.
- 4.5 Weliswaar bevat het voorstel een indirecte maar innovatieve regel voor de erkenning van arbitrageovereenkomsten waarin voor de rechter van een bepaalde lidstaat wordt gekozen en het risico van *forum shopping* wordt tegengegaan, maar dat is ontoereikend.
- 4.5.1 Met name voor handelsgeschillen wordt er meer en meer overgegaan op dit soort beslechtingmechanismen en ook voor andere geschillen (onder meer op het gebied van het arbeids- en consumentenrecht) lijken de burgers gebaat bij die tendens. Daarom wordt de Commissie verzocht om snel na te gaan denken over een supranationaal rechtsinstrument voor de erkenning en tenuitvoerlegging van arbitrale beslissingen. In artikel 1, lid 2, sub d, van het voorstel is arbitrage namelijk expliciet uitgesloten van gerechtelijke controle.
- 4.6 Tevens zou de Commissie ter wille van de verduidelijking van uitspraken en de goedkeuring van beslissingen een mededeling of richtsnoeren kunnen uitbrengen betreffende de uitlegging van artikel 5 van het voorstel, dat nagenoeg gelijk, is aan de huidige van kracht zijnde bepaling van Brussel I.
- 4.6.1 Volgens beide bepalingen rust de bevoegdheid voor contractuele geschillen bij de rechter van de plaats waar de verbintenis waarop de eis betrekking heeft, is of zou moeten worden nagekomen. Zulks met uitzondering van koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken en de verstrekking van diensten: daar is de rechter van de lidstaat bevoegd waar de zaken werden of zouden moeten worden geleverd of waar de diensten verstrekt werden of verstrekt zouden moeten worden.
- 4.6.2 Het Hof van Justitie interpreteert de noties "zaken" en "diensten" in het Licht van de interne-marktvrijheden en die rechtspraak geldt niet in het kader van Brussel I. Bijgevolg heeft het Hof tot op heden interpretatiekwesaties aangaande de reikwijdte van artikel 5 opgelost aan de hand van internationale regelingen die noch de Unie noch alle lidstaten binden. Die regelingen bevatten dus geen gemeenschappelijke regels voor intracommunautaire overeenkomsten.

4

Zie de uitspraak van 28 maart 2000, zaak C-7/98, Krombach, jur. blz. I-1935.

- 4.7 Paradoxaal lijken redenen van procedurele versnelling aan de basis te liggen van de nieuwe formulering van artikel 24, lid 2, van het herschikkingsvoorstel. Daarin wordt de toepassing van artikel 24, lid 1, (dat een algemene bevoegdheidstoewijzing bevat aan de rechter van de lidstaat voor wie verweerder verschijnt) er afhankelijk van gemaakt dat verweerder in het stuk dat het geding inleidt, wordt geïnformeerd over zijn recht om de bevoegdheid van die rechter te betwisten en over de gevolgen van een verschijning. Die bepaling kan gemakkelijk via een standaardclausule worden uitgevoerd en daarmee kan afbreuk worden gedaan aan rechten van de zwakste contractpartij omdat lid 2 uitsluitend van toepassing is op verzekerings-, consumenten- en individuele arbeidsovereenkomsten.
- 4.7.1 Het is aan de aangezochte rechter om na te gaan of die informatie aan verweerder is verstrekt maar daarvoor is geen enkele formaliteit voorgeschreven. Dat kan erin resulteren dat de toepassing van deze bepaling in 27 soevereine rechtsgebieden verschillen en onzekerheid in de hand werkt. Daarom verzoekt het Comité de Commissie om deze bepaling anders te formuleren om de rechtspositie van consumenten en werknemers te versterken en voor een uniforme handelswijze van de bevoegde gerechten te zorgen.

Brussel, 5 mei 2011

De voorzitter
van het
Europees Economisch en Sociaal Comité

Staffan NILSSON
